

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår dato: 25.09.2024

Vår ref.: 202411689-4 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Høringssvar fra NVE - ny naturskadeforsikringslov mv.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til Justis- og beredskapsdepartementet sin høring om ny naturskadeforsikringslov mv. Under følger NVE sine kommentarer til høringen.

Forsikringssystemets forebyggende rolle

For NVE er et av de viktigste aspektene ved naturskadeforsikringsordningen, fokuset på skadeforebygging. Det er avgjørende at vi ikke bare reagerer på naturkatastrofer, men også arbeider proaktivt for å redusere risikoen for skader.

I Stortingets anmodningsvedtak bes regjeringen vurdere muligheten for å innrette naturskadeforsikringsordningen slik at den bedre ivaretar hensynet til forebyggingen, men likevel slik at dette ikke går på bekostning av prinsippet om en solidarisk og lik premiefastsettelse for forsikringskunder.

NVE mener det er viktig at naturskadeforsikringsordningen strekker seg langt for å ha en forebyggende rolle. Solidaritet innebærer at alle forsikringstakere betaler en lik premie, uavhengig av risikoen for naturskade. Hvis skadeforebygging ikke prioriteres, kan hyppigere og mer alvorlige skader føre til økte utbetalinger fra forsikringsordningen. Dette kan resultere i høyere premier for alle forsikringstakere, selv de som bor i områder med lav risiko.

Uten tilstrekkelige insentiver til skadeforebygging, kan forsikringstakere i høy-risikoområder ha mindre motivasjon til å iverksette nødvendige tiltak. Dette kan føre til en urettferdig byrdefordeling, der de som tar ansvar for å forebygge skader subsidierer de som ikke gjør det.

For å opprettholde solidaritetsprinsippet er det derfor viktig at naturskadeforsikringsordningen også inkluderer sterke insentiver og støtte for skadeforebygging. Dette kan bidra til å sikre at alle forsikringstakere deler byrdene og fordelene på en rettferdig måte. Manglende forebygging kan true solidaritetsprinsippet.

Finansiering

NVE savner en videre problembeskrivelse knyttet til finansiering av forebyggende tiltak. I høringsnotatet vises det blant annet til rapporten «Incentiver til og finansiering av forebygging mot naturfare» hvor det foreslås opprettelse av fond etter modell av det franske Barnierfondet.

NVE ser at det er behov for ytterligere incentiver for å øke takten på bl.a. sikringstiltak. En fondsløsning er etter NVEs vurdering et godt supplement til eksisterende ordninger. Dette vil tilføre mer ressurser til forebyggende arbeid, i tillegg til ressursene som er tildelt over statsbudsjettet.

Vi ser likevel at det kan være utfordrende med forvaltning av et slikt fond. Særlig hvordan grensesnittet mot eksisterende ordninger bør innrettes.

Etter NVEs syn setter høringsnotatet søkelys på negative sider ved et fond, uten at det blir en balansert drøftelse sett opp mot de fordeler en fonds-løsning kan ha. Det er videre flere mulige løsninger på finansieringss spørsmålet, som ikke blir tilstrekkelig utredet. NVE mener derfor det bør gjennomføres en bredere utredning av flere mulige løsninger på finansieringss spørsmålet i høringsforslaget, med tanke på styrking av det forebyggende arbeidet.

Regress og avkorting

Som eksempler på eksisterende skadeforebyggende elementer, vises det til reglene om avkorting og regress. Overordnet er NVE enige i vurderingen om at både avkorting og regress kan ha en skadeforebyggende effekt.

NVE mener bruken av reglene om avkortning og regress bør utredes nærmere for å kunne vurdere deres effekt på skadeforebygging. Disse reglene spiller en sentral rolle i naturskadeforsikringsordningen, men deres faktiske innvirkning på forebygging av skader er ikke tilstrekkelig dokumentert. Dette vil gi et bedre grunnlag for å vurdere om reglene om avkorting og regress bør justeres for å oppnå bedre skadeforebyggende resultater.

NVE mener at det er positivt at det i forslaget til § 9 om avkorting er tatt inn en henvisning til pbl. §§ 28-1 og 13-1 når det er bygget i strid med aktuelle forbud. NVE mener også at det bør vurderes å tas inn en henvisning til pbl. § 20-1 d om bruksendring. Dette kan være særlig aktuelt ved ulovlig bruksendring av kjeller fra tilleggsdel til bolig. Det vil være urimelig å kunne kreve erstatning for en kjeller som blir oversvømt og skadet i en flom hvis kommunen ikke har gitt tillatelse til bruksendringen.

Etter NVEs syn burde det ikke være adgang til å søke regress mot dameiere for flomskader i følgende tilfeller: Når flomskader er forårsaket av manøvrering av luker i dammer, manøvrering er iverksatt for å hindre dambrudd, når vannstand er senket for å ta imot ekstraordinært tilsig eller lignende. Dette gjelder selv om manøvrering avviker fra

reglementet. Isgang på grunn av økt vannføring ved manøvrering av luker, burde heller ikke gi adgang til å søke regress dersom isgang blir inkludert som en naturskade.

Manglende tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging og sikring

Det er positivt at «nødvendig» tillatelse er tatt inn i forslaget til § 6 om manglende tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging. Dette bidrar til at det er tydelig at det er en terskel og et skille mellom det som regnes som vedlikehold og hva som er søknadspliktig etter pbl. Dette er helt avgjørende for om huset blir erstattet som om det var totalskadd og at det blir gitt erstatning for tomten.

Vi mener også at det er positivt at reglene fra gjeldende lov § 1 og forskrift § 4 nå blir samlet ved at det nå står «brannforsikret bygning». Regelverket omfatter dermed også erstatning for næringsbygg og offentlige bygg.

Sikringstiltak - hvem som tar ansvar for ettersyn og vedlikehold av sikringstiltakene:

Når det gjelder offentlige bygg, er det åpent for at eier kan ha ettersyn og vedlikehold. Dette mener vi er en god løsning, men det forutsettes noen kriterier. En sikringsløsning som ikke er tilstrekkelig dimensjonert, kan eksempelvis kreve betydelig mer vedlikehold enn en mer omfattende sikringsløsning. Valg av løsning må ikke ensidig kunne bestemmes av forsikringsselskapene.

Til § 6, 5.ledd: Vedr.: «grunnen under» «er blitt ustabil som følge av en naturulykke».

Bestemmelsen er skrevet for utrygg grunn. Da er det sannsynligvis tenkt på skred fra nedsiden som spiser seg inn mot huset.

NVE mener at en burde omformulert dette slik at det også kan omfatte skred/utrygg grunn fra oppsiden – fjellsiden eller skråningen bak huset.

Et eksempel på dette er et skred som gikk 20.04.2023 på en eiendom i Tyssedal i Ullensvang kommune. Skredet skadet uthus, men i liten grad bolighuset. Hadde huset blitt mer skadet, hadde det vært grunnlag for erstatning med hjemmel i § 6 første ledd. Men i denne saken var skadene så små at de kunne repareres uten søknad.

Kommunen har vedtatt et bygge- og deleforbud, og i praksis «boforbud». Eierne kan ikke bo i huset, de kan ikke selge huset og situasjonen dekkes ikke av forsikringsordningen. Sikring er vanskelig og svært dyrt. Dermed er forsikringstaker i praksis utestengt fra boligen sin, uten at de har krav på noen erstatning.

Definisjon av naturskade

Isgang: Store areal blir hvert år berørt av isgang. Vi har eksempler på industriområder og dyrket mark som hvert år blir berørt av skader fra isgang. Klimaendringer kan gi endret fryse-/tinemønster enn tidligere. Vi ser likevel at det kan være utfordrende å begrense skader fra isgang.

Veiledning om forebygging av naturskader

NVE foreslår at det blir utarbeidet en veileder til loven. Vår erfaring fra hendelser i Rana med ekstremværet «Sally» i 2020, kvikkleireskredet på Gjerdrum i 2020 og i Nesbyen med ekstremværet «Hans» i 2023, er at dette er svært krevende for kommunene og de som har blitt rammet av hendelsene. Flere har bodd på hotell og leiebolig i lang tid før erstatning blir avklart og utbetalt.

Regelverket er sammensatt og vanskelig å forstå. Ansvar er spredt på flere departementer og direktorater.

I en veileder kan det blant annet omtales hva som skal til for at et tiltak er søknadspliktig. DiBK gir god veiledning på [Hva regnes som hovedombygging? - Direktoratet for byggkvalitet \(dibk.no\)](#), og dermed søknadspliktig. På denne siden er det også lenke til [Hva regnes som vesentlig endring eller vesentlig reparasjon?](#) samt eksempler fra rettspraksis.

I en veileder vil en også kunne omtale de ulike hjemmelsgrunnlagene for bygge- og deleforbud og hva de innebærer.

En vil kunne ta læring fra kommunene som er blitt rammet, og de som har fått boligen skadet, vil kunne få veiledning til å ta gode valg og få utbetalt forsikringen raskest mulig.

Evakuering

Forsikringsselskapene er ulikt innrettet med tanke på dekning av utgifter til evakuering. Dette gjelder uavhengig av om man er evakuert på grunn av mulig naturfare etter varslings- eller grunnet en faktisk hendelse. Denne ulikheten er krevende både for forsikringstakerne og kommunene, som hadde sett fordeler av at evakueringskostnadene var avklart i lov eller forskrift.

Med hilsen

Kjetil Lund
vassdragsdirektør

Christine Elisabeth Kiste
direktør

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Mottakerliste:

Justis- og beredskapsdepartementet

Kopimottakerliste:

Energidepartementet